

KOMMUNALA INFORMATIONSS- BEREDSKAPSDAGAR

Presentation och utvärdering

Psykologiskt försvar

Mars 1992

Utvärdering nr 3

FÖRORD

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) har bl a till uppgift att verka för att medborgarnas behov av information blir tillgodosett även under svåra yttre förhållanden. Som ett led i denna strävan genomför vi i samverkan med tre länsstyrelser en försöksverksamhet rörande krisinformation i ett antal kommuner.

Merparten av de aktuella kommunerna har nu genomfört en beredskapsdag med inriktning på kommunal information vid en stor olycka. Vi anser därför tiden mogen att utvärdera verksamheten. Som framgår har den i allt väsentligt mottagits på ett positivt sätt och anses också ha förbättrat informationsberedskapen i de berörda kommunerna.

SPF vill därför erbjuda övriga länsstyrelser och kommuner att ta vara på de erfarenheter som försöksverksamheten gett och i samverkan genomföra egna övningar. Personal ur SPF är beredd att biträda med råd rörande uppläggning och genomförande av dessa, samt att i den utsträckning resurserna medger, även medverka vid själva övningen.

Inom SPF har utbildningschefen Per Striby och avdelningsdirektören Göran Boberg varit närmast ansvariga för verksamheten. De står gärna till tjänst som kontaktpersoner i detta ärende.

Jan Olsson
Överdirektör SPF

KOMMUNEN DEN VIKTIGASTE INFORMATÖREN VID STÖRRE OLYCKOR, STÖRNINGAR, KRIS OCH KRIG

En av Styrelsens för psykologiskt försvar (SPF) viktigaste uppgifter är att på olika sätt värna den enskilde individens rätt och möjlighet att snabbt få korrekt, fullständig och begriplig myndighetsinformation. Individen har denna rätt såväl när en fredstida katastrof, olyckshändelse eller störning inträffar som i nationella kriser och i krig. Vid samtliga dessa fall är kommunen den viktigaste informatören när det gäller direkta anvisningar till den enskilde hur han ska skydda sig, sin familj och sitt hem.

Grunden för all myndighetsinformation är skyldigheten att så långt det är möjligt tillgodose medborgarnas lagenliga rätt att snabbt få korrekt information. Informationen skall vara utformad så att den är begriplig för mottagarna och, när så behövs, anpassad till grupper med särskilda behov, t ex invandrare eller handikappade. Informationen skall ges vid rätt tidpunkt, dvs i god tid inför sådant som kommer eller bedöms komma att ske. Information bör ges så nära medborgarna som möjligt.

En god myndighetsinformation utgör hjälp och stöd för medborgarna när dessa är utsatta för yttre hot i någon form. De kan då söka skydd eller på annat sätt bete sig på ett rationellt, ändamålsenligt sätt. Vet man vad som hänt, vad som händer och vad som sannolikt kommer att ske, är man mindre mottaglig för rykten, vilket i sin tur minskar risken för spontan eller avsiktlig ryktesspridning.

Mediernas roll

En stor del av myndigheternas information når inte medborgarna direkt utan förmedlas via massmedier - kanske främst etermedierna. För att medborgarna snabbt skall kunna få korrekt information måste samspelet mellan myndigheter och medier fungera väl.

Vid olyckor, katastrofer, störningar, kriser eller krig är det helt avgörande att medborgarna har tilltro till såväl myndigheters som massmediers information. Annars tenderar man att söka information genom andra källor. Dessa källor kan många gånger vara mindre tillförlitliga och utgöra en god grogrund för oro och rykten och därmed bli till men både för den enskilde och för myndigheternas verksamhet.

Medborgarnas tilltro till myndigheternas information och massmediers nyhetsförmedling måste grundläggas under vardagliga, normala förhållanden. Om tilltron är låg går det knappast att snabbt bygga upp när krisen eller katastrofen inträffat.

DEN STORA FREDSOLYCKAN I FOKUS FÖR SPFs FORSKNING OCH UTBILDNING

Det är mot denna bakgrund som SPF i samarbete med forskare vid universitet och högskolor i landet sedan länge bedriver forskning bl a kring myndigheters och mediers information vid större olyckor och störningar i samhället. En icke obetydlig del av denna forskning belyser den kommunala informationsverksamheten.

Med bl a resultaten av denna forskning som kunskapsbas initierar, stöder och genomför SPF utbildnings- och övningsverksamhet med syftet att öka myndigheternas informationsberedskap. Ofta utgår man från en fredso-lycka eftersom situationen i samband med en sådan ur informationssynpunkt i stort liknar förhållandena i ett krigsläge. Det handlar om samma beredskap även om det kan vara svårare och mer komplicerat att få ut information i krig.

Denna SPFs utbildnings- och övningsverksamhet har tidigare huvudsakligen inriktats mot centrala och regionala myndigheter. Under de senare åren har det psykologiska försvaret kommit att ägna allt större uppmärksamhet åt kommunala myndigheter. Bakgrunden till detta är följande.

Kommunen har fått ett allt ökande ansvar och då inte bara för de i kommunen mantalsskrivna utan också för alla människor som vistas i kommunen. Därmed är kommunen också ansvarig för informationen i samband med en större olycka, katastrof, kris eller krig. SPFs forskning visar, att det obestriddligen är så, att kommunen får stå i frontlinjen när det gäller informationen till medborgarna i sådana sammanhang. Informationsansvaret har de senaste åren blivit alltmer omfattande och komplicerat, bl a genom kärnkraftens utbyggnad, ökningen av transporter med farligt gods, det från länsstyrelsen delvis överförda ansvaret för civila försvaret och sist men inte minst genom informationsteknikens snabba utveckling.

Kommunala informations- beredskapsdagar

Redan tidigt utarbetade SPF råd vad gäller kommunal information vid störda lägen. Dessa råd har kompletterats med **HANDLEDNING KOMMUNAL INFORMATION**, som sänts ut till kommunerna i fyra upplagor, den senaste 1987.

Med hänsyn till utvecklingen och kommuners och regionala mediers allt mer betydelsefulla roll initierade SPF under 1991 en utbildning i kommunal informationsberedskap. Utbildningen, som genomförs som ett samverkansprojekt mellan länsstyrelse, kommuner och SPF, har föregåtts av att SPF de senaste åren prövat olika modeller för en kommunal informationsberedskapsdag. Härvid har olika program och spel prövats. Våren 1990 erbjöd SPF samtliga länsstyrelser att efter intresse och möjlighet medverka vid kommunala informationsberedskapsdagar. Länsstyrelserna i Örebro, Östergötlands och Gävleborgs län accepterade erbjudandet.

Innan utbildningen påbörjades anordnades i samverkan med respektive länsstyrelse länsvisa informationsdagar med kommunalråd, räddningstjänstchefer och beredskapshandläggare från de tre länens kommuner. Under dessa dagar presenterades och diskuterades olika modeller för utbildning i kommunal informationsberedskap. Därefter fick kommunerna själva ta ställning till om den kommunala beredskapsdagen skulle inriktas på informationsberedskap. Samtliga kommuner ansåg att så skulle vara fallet.

Utbildningen genomförs sedan våren 1991 på försök som endagsutbildning. Utbildningen har genomförts i flertalet av kommunerna i de tre länen och avslutas under våren 1992.

UTBILDNINGEN I KOMMUNAL INFORMATIONSBEREDSKAP

Målet för utbildningen är enkelt uttryckt att pröva kommunens förmåga och beredskap att i samverkan med andra myndigheter och organisationer informera medborgarna vid en större fredsolycka.

I slutändan är syftet att de eventuella brister som uppdagats vid utbildningsdagen skall utgöra underlag vid revidering av kommunens informationsplaner och andra beredskapsplaner. Härvid har man möjlighet att se över organisation, personal, telekommunikationer, mediakontakter och samverkan med andra myndigheter, organisationer, företag etc.

Uppläggnig

Länsstyrelsen samordnar och stöder kommunen vid planering av uppäggnig och genomförande och svarar för kontakter med medierna. Länsstyrelsen utarbetar scenario tillsammans med kommunen. Kommunen svarar för alla praktiska förberedelser i övrigt. SPF ger om så önskas råd vad gäller uppläggnigen, scenariot och genomförandet av informationsberedskapsdagen samt svarar för förmiddagens utbildningspass.

Kommunen, länsstyrelsen och SPF leder tillsammans eftermiddagens spel/seminarium utifrån en fredsolycka som skulle kunna inträffa i kommunen. SPF och länsstyrelsen leder den avslutande utvärderingen och diskussionen på temat "Hur går vi vidare"?

Endagsprogrammet har följande uppläggnig:

Kl 08.30-12.00

Visning av Karsten Erichs video om bl a presstjänsten i Lysekil i samband med branden på färjan SCANDINAVIAN STAR

Föreläsning och diskussion vad gäller kommunens information till medborgarna i samband med större olyckor

Föreläsning och diskussion vad gäller kontakter mellan kommun och medier vid större olyckor

ländska medborgare av flera nationaliteter som skall besöka ortens försvarsindustri.

- * En järnvägvagn med klorgas börjar läcka på järnvägsstationen. Det är lördagkväll. Ett stort utomhusarrangemang med tusentals deltagare från tioalet olika länder pågår i närheten av olycksplatsen.
- * Kraftig brand uppstår i ett magasin på järnvägsstationen. Några meter från byggnaden står två gasolvagnar uppställda. Det är en lunchrast. Många skolungdomar befinner sig vid kiosken utanför järnvägsstationen. En gasolvagn exploderar...
- * Vid grävarbeten skadas kommunens vattenledningar. Några dagar senare får vårdcentralen en anstormning av magsjuka. Många av dem har ätit på den kommunala restaurangen för pensionärer. Rykten börjar cirkulera i kommunen...
- * Studentfesten pågår för fullt på Stadshotellet. Två hundra skolungdomar deltar. Många är berusade. Rök sprids från ett mindre rum in i festsalen där dansen pågår. De flesta ungdomarna nonchalerar det inträffade. Elden sprider sig dock snabbt. Panik uppstår. Cirka 20 ungdomar avlider och många skadas svårt.
- * En kraftig brand uppstår på en utflyktsbåt med bl a utländska skolungdomar på utbytesbesök ombord. Det är lördagkväll. Mat och vin har serverats. Båten befinner sig ett tiotal sjömil från kommunens hamn.

Spel eller seminarium?

Det står kommunen fritt att välja i vilken form praktikfallet skall genomföras, dvs som ett spel eller i form av seminarium.

Avsikten med informationsberedskapsdagen är inte att öva räddningstjänstens informationsverksamhet. Spelet eller seminarieuppgiften börjar därför efter akutskedet, dvs då räddningstjänstens arbete på skadeplatsen i stort sett är avslutat och kommunens ledning tagit ansvaret för verksamheten och informationen.

Det är med andra ord det mera komplexa läget när flera skilda samhällsfunktioner informerar samtidigt i ett pressat läge som ska studeras. Hur organiseras informationsverksamheten? Vilka bemannar en upprättad informationscentral? Hur fungerar interninformationen? Samordnas informationen från kommunens olika förvaltningar, polis, sjukvård, kyrka, länsstyrelse, SOS Alarmering? Får medborgarna tvetydiga budskap? Är

budskapen begripliga? Hur slussar man allmänhet och anhöriga som vänder sig till kommunen? Är telefonväxlarnas kapacitet tillräcklig? Vilken service ges massmedia? Hur utnyttjar man lokalradion för myndighetsmeddelanden? Detta är bara några av de aspekter som måste beaktas.

Spelen har genomförts så att övningsledningen bestående av företrädare för kommunens räddningstjänst, länsstyrelsen, SPF och massmedier utövar ett intensivt informationstryck på kommunledningen och samverkande myndigheter. Detta sker både genom inspel och en ständig ström av frågor från svenska och utländska massmedier, allmänhet, anhöriga och utländska beskickningar i Stockholm. Kommunledningen tvingas att i en pressad situation organisera informationen och att samordna informationen mellan de kommunala förvaltningarna, med polis, sjukvård, kyrka, företag etc. Vidare framtvingar mediernas tryck pressmeddelanden och presskonferenser.

Seminarierna genomförs så att kommunledningen och företrädare för samverkande myndigheter analyserar det givna scenariot och resonerar sig fram till en informationsstrategi för olyckans skilda skeden. Som avslutning på seminariet utarbetas ett pressmeddelande och genomförs en presskonferens.

Flertalet kommuner har valt spelformen. Den ger en starkare upp- levelse av realism än seminarieformen. Den senare ger måhända mer tid för eftertanke och analys.

Utvärderande diskussion

Dagen avslutas med en timmes diskussion kring identifierade problem och brister vad gäller informationsverksamheten. Diskussionen ligger till grund för en sammanfattning med inriktning på frågan "Hur går vi vidare"?

DE MEDVERKANDES UPPFATTNING

SPF har genomfört en utvärdering av informationsberedskapsdagens uppläggning och genomförande för att få de medverkandes synpunkter på verksamheten. Utvärderingen gick till på följande sätt.

Genom försvarsenheten vid länsstyrelserna erhöles uppgift om kontaktperson i de kommuner som genomfört en informationsberedskapsdag samt uppgift om antalet personer från respektive kommun som medverkat vid denna. Till kontaktpersonerna sändes enkätformulär och svarskuvert tillsammans med en förfrågan om man ville bistå SPF med distribution av materialet till dem som medverkat vid övningen. För att deltagarna kanske lättare skulle erinra sig beredskapsdagen och övningen ombads kontaktpersonen att bifoga det scenario som låg till grund för informationsövningen.

Enkätformuläret, som utvärderingen baseras på, består av allmänt hållna frågor rörande vilken nytta deltagaren anser att dels kommunen, dels man själv haft av övningen, om beredskapsdagen medfört åtgärder i kommunens verksamhet/informationsberedskap, deltagarens uppfattning om beredskapsdagens innehåll och uppläggning, om är villig att rekommendera andra kommuner att genomföra en liknande beredskapsdag/övning.

Formulären tillställdes kontaktpersonerna de första dagarna i december 1991 och av introduktionsbrevet till de medverkande framgick att SPF önskade formulären åter senast den 18 december. Om så önskades kunde naturligtvis enkäten besvaras anonymt. Samtliga formulär som inkommit till SPF t o m 23 januari 1992 ingår i sammanställningen. Utvärderingen baseras därför på totalt 121 personer. Totala antalet medverkande vid beredskapsdagarna uppgår enligt en ungefärlig sammanställning till 350 personer. Således har ca 2/3 inte nåtts av enkäten eller av olika skäl inte returnerat den. Det finns emellertid knappast någon anledning att misstänka att de negativa till beredskapsdagen inte brytt sig om att besvara enkäten. Synpunkterna i de enkäter som inkommit till SPF efter den 23 januari skiljer sig inte från dem som utvärderingen baseras på.

Informationsberedskapsdagar med SPF:s medverkan har vid utvärderingstillfället genomförts i sammanlagt 18 kommuner: 9 i Örebro län, 7 i Östergötlands och 2 i Gävleborgs län. Av totala antalet personer som ingår i utvärderingen kommer 54 från Örebro län, 48 från Östergötlands och 17 från Gävleborgs län medan 2 har okänd länstillhörighet. Bland de svarande är 26 förtroendevalda, 72 tjänstemän vid kommunen medan 23 personer är företrädare för annan verksamhet som skola, polis, sjukvård, kyrka, massmedier etc.

I sammanhang där de tillfrågade fritt får formulera sina svar uppstår ofta klassificeringsproblem. Normalt kan man ganska enkelt och tämligen säkert klassificera svaren som positiva eller negativa. Ibland uppstår dock en viss osäkerhet. Ett exempel kan belysa detta. På frågan om beredskapsdagens uppläggning och innehåll nöjer sig flertalet med svaret "bra"; andra skriver "mycket bra" medan någon anger "den bästa beredskapsdag jag upplevt sedan mitten av 1970-talet". Utsagorna är tveklöst positiva, åtminstone de två första, men skiljer sig i intensitet. När enskilda svar skall sammanföras till mer övergripande kategorier blir svårigheterna större, allrahelst när antalet tillfrågade är litet och svaren ganska olika. Vid klassificeringen av svar har andemeningen i utsagan varit det vägledande och svar som till synes beaktar samma dimension(-er) har sammanförts till mer övergripande svar.

Utvärderingen gör av flera skäl inga anspråk på att vara fullständig. Klassificeringen av svar är ibland osäker. Antalet enkäter som inte returnerats är stort. Jämförda deltagarkategorier är små att tolkningen av beräknade procenttal blir osäker. Resultaten i utvärderingen får därför snarare ses som tendenser än såsom beskrivande faktiska förhållanden.

Hade kommunen nytta av informationsberedskapsdagen?

På frågan "Anser Du att Din kommun hade nytta av informationsberedskapsdagen? På vilket sätt? Varför inte?" ger nästan alla, 94 %, svar av positiv karaktär. Det vanligaste svaret är "ja -" med en efterföljande motivering.

De tre länen skiljer sig inte i andelen positiva och inte heller kategorierna förtroendevalda, tjänstemän och företrädare för annan verksamhet. "Graden av realism", dvs om övningen genomfördes som spel eller som seminarium verkar inte heller inverka på hur man uppfattat den kommunala nyttan med övningen.

Om motiveringarna analyseras kan några mer frekventa åsikter eller uppfattningar identifieras. Att övningen direkt påvisat olika slags brister i kommunens beredskapsplanläggning alternativt påvisat kommunens sårbarhet anser 17 %. Nästan lika många - 16 % - beaktar den indirekta nyttan, nämligen att övningen utgjort en "väckarklocka", en "tankeställare", en mental förberedelse, ett tillfälle att se hur det kan komma att gå till i verkligheten. Andra, 13 %, tycker att den kommunala nyttan legat i förhållandet att den enskilde individen getts tillfälle att få träning i eller erfarenhet av en verklig störningssituation och av alla de problem som är förknippade med en sådan.

Också andra motiveringar förekommer. Omkring 10 % spinner på temat att kommunen genom övningen fått möjlighet att praktiskt testa sin beredskap och öva sin organisation. Lika många ger mer neutralt koncisa svar t ex att övning "är bra", "är nödvändig", "ger färdighet".

Tre personer har gett svar av negativ karaktär. Två anser att scenariot varit överdrivet eller orealistiskt och att kommunen av denna anledning knappast hade nytta av övningen.

Deltagarkategorierna skiljer sig knappast i uppfattningen om den kommunala nyttan. Något fler bland de förtroendevalda än bland de övriga anser nyttan ligga i att brister i beredskapen och sårbarheten påvisats; något fler tjänstemän än förtroendevalda framhåller nyttan av träning och att få erfarenhet av en verklig situation. Omkring 1/4 bland företrädarna för annan verksamhet anser att nyttan främst legat i möjligheten för kommunen att testa beredskapen och öva organisationen.

Hade man personligen nytta av informationsberedskapsdagen?

Också på frågan *"Har Du personligen, i Din egenskap av kommunal tjänsteman, förtroendevald eller företrädare för annan inrättning haft nytta av beredskapsdagen i Din kommunala verksamhet? På vilket sätt? Varför inte?"* ger majoriteten, 79 %, positiva svar. Andelen negativa, åtminstone inte klart positiva, är högre (16 %) än på frågan om den kommunala nyttan.

Andelen positiva är högst i Östergötlands (88 %) och lägst i Gävleborgs län (71 %). Men det senare länet representeras av endast 16 personer varför varje enskild person motsvarar nästan 6 %! Andelen generellt positiva är något högre bland de förtroendevalda och bland företrädarna för annan verksamhet (84 %) än bland tjänstemännen (76 %).

När det gäller uppfattningen om den personliga nyttan av beredskapsdagen är några teman mer frekventa än andra. Nästan 1/3 tycker sig nu fungera bättre i sitt dagliga arbete alternativt inom sin funktion. Att övningen inneburit en mental förberedelse inför en tänkbar situation, att den varit "tankeväckande", att medvetenheten ökat, dvs upplevelsen av en mer indirekt nytta, framhålls av 15 %. Något färre, 10 %, låter förstå att övningen medfört en ökad personkännedom eller kännedom om lämpliga kontaktvägar inom kommunen. Lika många inskränker sitt svar till ett enkelt "ja" utan någon närmare motivering.

Andelen som framhåller den instrumentella nyttan, dvs att man tycker sig fungera bättre i sitt arbete, är, förklarligt nog, högre bland tjänstemän (36 %) än bland övriga medverkande (22 %). Många bland företrädarna för

annan verksamhet inom kommunen anser att övningen medfört en ökad personkännedom (32 mot omkring 7 % bland de övriga).

Totalt 17 personer ger svar av negativ karaktär men flertalet av dessa ger tyvärr ingen närmare motivering till sin åsikt. Några motiverar sin negativa utsaga med att de till vardags inte sysslar med de frågor som behandlades under beredskapsdagen och följaktligen heller inte personligen haft någon "nytta" av denna.

Planerade eller vidtagna konkreta åtgärder

En tänkbar effekt av beredskapsdagen är huruvida kommunerna *vidtagit eller planerar vidta konkreta åtgärder vad gäller verksamheten/informationsberedskapen*. Över hälften (59 % och oftast företrädare för annan verksamhet) säger att de inte vet, 15 % ger ett nekande svar medan resten uppger att åtgärder planeras alternativt vidtagits. Att åtgärder vidtagits eller planerats är vanligare i Gävleborgs län än i de bägge andra länen. Mot bakgrund av svaren på frågan angående den kommunala nyttan av beredskapsdagen där ju många framhöll att övningen påvisat brister i beredskapen/beredskapsplanläggningen verkar det således som om övning en haft en viss effekt.

Vilka åtgärder planeras eller har vidtagits? Här rör det sig vanligen om att man har eller planerar att revidera beredskaps- alternativt informationsplaner. I några kommuner planeras eller har bildats kris- och jourgrupper.

Synpunkter på informationsberedskaps- dagens innehåll och uppläggning

Nästa fråga i utvärderingen har följande formulering: "*Om Du erinrar Dig informationsberedskapsdagens innehåll och uppläggning - Vad var bra? Vad kunde gjorts annorlunda?*". Över hälften (55 %) ger här positiva svar, 16 % är negativa medan svaren från 17 % kan tolkas som positiva men innehåller också kritiska synpunkter. Så många som 13 % har inte besvarat frågan. Anledningen till sistnämnda förhållande kan vara att tiden mellan beredskapsdagen och denna utvärdering för många kommuner är väl lång.

Andelen generellt sett klart positiva är ungefär lika stor i de tre länen och detta gäller också andelen negativa. Andelen klart positiva till beredskapsdagens innehåll och uppläggning är något lägre bland de förtroendevalda (46 %) än bland de övriga (57 %).

Hur motiverar man sin åsikt? Beaktas de 66 personer som angett ett positivt svar nöjer sig flertalet bland dessa (60 %) med att konstatera att dagens innehåll och uppläggning varit "bra" eller "mycket bra". Några framhåller realismen i övningen som det mest värdefulla medan andra håller den inledande videofilmen om informationsproblemen i samband med färjekatastrofen eller presskonferensen som det mest positiva/läro-rika.

Bland uppfattningar av negativ karaktär återfinns åsikten att deltagarnas roll under övningen var dåligt definierade, att arbetsuppgifterna borde varit mer konkreta. Några framhåller att man behövt mer tid till sitt förfogande, att det hela blev alltför komprimerat.

*Skulle man rekommendera andra kommuner
att genomföra en liknande övning?*

"Skulle Du, på förfrågan från en kommun i ett annat län än Ditt eget, rekommendera en beredskapsdag med innehåll och uppläggning motsvarande den som ni hade?" - på den frågan svarar 92 % att, ja, det skulle man, 8 personer eller 7 % är tveksamma medan två helt klart inte är beredda till detta. Andelen positiva är lika stor i Örebro som i Östergötlands län (94 %) och lägst i Gävleborgs län (82 %).

Också på denna fråga är andelen beredda att rekommendera övningen till andra kommuner lägre bland förtroendevalda (88 %) än bland tjänstemän (93 %) och bland företrädare för annan verksamhet (91 %). Graden av realism i övningen synes inte samvariera med villigheten att rekommendera andra kommuner att ha en liknande övning.

Drygt hälften har inte närmare motiverat sitt svar. Bland dem som gjort detta är svar på temat att övningar av denna typ är en "självklarhet" eftersom sådana medför att man inser vikten av de problem som behandlades i övningen tämligen frekventa. Ofta står tjänstemännen för dessa.

Synpunkter i övrigt

På en avslutande fråga lämnades fältet fritt för deltagaren att föra fram egna synpunkter på informationsberedskapsdagens uppläggning, innehåll, genomförande och/eller medverkande. Få har tagit tillfället i akt. Synpunkterna som förekommer är mycket olika men oftast positiva. Ibland nämns SPF, vars medverkan tycks vara uppskattad.

SLUTORD

Över 90 % av dem som ingår i denna utvärdering anser att den egna kommunen, av olika anledningar, haft nytta av informationsberedskapsdagen. Nästan 80 % tycker sig själva haft nytta av den. Bara 16 % är klart negativa eller kritiska till beredskapsdagens uppläggning och genomförande. Drygt 90 % skulle på förfrågan rekommendera andra kommuner att genomföra en liknande övning.

I denna positiva bild får det inte glömmas bort att utvärderingen baseras på ett ganska litet antal svar, att det ibland varit svårt att klassificera de enskilda svaren och att många tillfrågade av olika - och okända - skäl inte returnerat enkäten. Evalueringen tyder ändå på att informationsberedskapsdagen bemötts positivt och uppfattats som något värdefullt i den kommunala verksamheten.

LÄNSSTYRELSESNAS BEDÖMNING

Nedan redovisar försvarsdirektörerna i Östergötlands, Örebro och Gävleborgs län sin gemensamma bedömning av informationsberedskapsdagarna. Sammanfattningsvis är erfarenheterna mycket positiva.

Övningarna gav i åtskilliga fall vid handen att det förelåg kunskapsmässiga brister om informationshantering och därmed svårigheter att lösa informationsproblem vid en stor olyckshändelse. Organisationen var inte alltid ändamålsenlig för att klara alla interna och externa informationsfunktioner. Angelägenheten av att hålla kommunens olika förvaltningar välinformerade framstod klart.

De genomförda övningarna har påtagligt höjt informationsberedskapen i berörda kommuner och skapat medvetenhet om informationens betydelse vid svåra olyckor. Informationen kan sägas ha blivit en naturlig del av såväl själva räddningsarbetet som arbetet efter akutskedet med att hantera information gentemot drabbade, anhöriga, allmänhet och medier. Vid de ledningsövningar för totalförsvaret, som efteråt genomförts i några av de berörda kommunerna, stod det klart att de lärdomar och insikter, som vunnits vid informationsövningarna, väsentligen hade bibehållits.

Kommunernas informationsplaner skall utgöra en viktig grund för informationsverksamheten. Informationsövningarna avslöjade på ett realistiskt sätt brister i planerna och gav samtidigt motivation för att revidera och förbättra planeringen. Karaktären på informationen förändras inte på ett avgörande sätt vid krigsutbrott och det syns därför pedagogiskt riktigt att öka informationsförståelsen genom fredsmässiga scenarier.

Den ovan behandlade övningsverksamheten var resultatet såväl på planering - som på genomförandestadiet av ett intimt samarbete mellan central, regional och lokal nivå. Denna integrering bedöms otvivelaktigt - hos såväl SPF som länsstyrelse och kommuner - ha genererat kunskaper, gett perspektiv och skapat förståelse inte bara för informationsbehandling som sådan utan även för respektive myndighets roller, resurser och möjligheter.

SPFs UTVÄRDERINGAR

Info Ö 85 - Informationsövning för totalförsvaret

1985

FAMA Informationsövning 1986. Haveri i
Barsebäcksverket. Av Göran Boberg.
Utvärdering nr 2

Februari 1987

Kommunala informationsberedskapsdagar.
Presentation och utvärdering.
Utvärdering nr 3

Mars 1992

Mars 1992
ISSN 0348-9353

Adress   Besöksadress:
Box 2195   Birger Jarls Torg 5
103 15 Stockholm

Telefon:
08-23 02 60

Telefax:
08-20 80 74